

BURSA'NIN 500 BÜYÜK FİRMASI ARAŞTIRMASINDA VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ,

Prof.Dr. Erol İYİBOZKURT
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
İ.İ.B.F. ÖĞRETİM ÜYESİ

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası çok güzel ve yararlı bir çalışma yaparak Bursa'nın 500 Büyük Firması araştırmasını gerçekleştirmiştir.

Çalışmada veriler 1997 yılına aittir. Çalışmada iç ve dış satışlar (ciro) tutarları, ihracatları, ödenen maaş ve ücret toplamları, ödedikleri faizler, kiralar ile vergi öncesi dönem karları, zararları (aktifler), borçları, öz sermayeleri, maaş ve ücretle çalıştırdıkları kişi sayıları elde edilmiştir.

Çalışmanın verileriyle Bursa ekonomisinin genel yapısı ve nitelikleri hakkında yararlı bilgiler elde etmek mümkündür.

Ben de bu yazında elde edilen verilerle ilgili kısa değerlendirmeler yapmak istiyorum.

SEKTÖRLERİN DIŞA AÇILMALARI

Sektörlerin dışa açıklıkları hakkında ihracat/ciro oranları bir fikir verebilir. Bu oranları bulabilmek için 1997 yılı ortalama dolar kuru 157 bin TL olarak dikkate alınıp, hesaplamalar ona göre yapılmıştır.

İhracat/ciro oranına göre dışa açıklıkta sektörlerin sıralaması şöyledir:

Sektör	Dışa Açıklık
1-Tekstil-Konfeksiyon	% 28
2-Gıda-Tarım-Hayvancılık	% 22
3-Makine-Metal	% 21
4-Deri	% 18
5-Kimya	% 13
6-Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	% 12
7-Ağaç-Mobilya-Orman Ürünleri	% 10
8-Elektrik-Elektronik	% 8
9-Plastik-Kauçuk	% 8
10-Çimento-Toprak-Madencilik	% 5

SEKTÖRLERİN İHRACAT PAYLARI

Çalışma Bursa'daki sektörlerin ihracat paylarını da açıklamaktadır. Buna göre;

<u>Sektör</u>	<u>Payı</u>
1-Tekstil-Konfeksiyon	% 58
2-Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	% 19
3-Makine-Metal	% 9
4-Gıda-Tarım-Hayvancılık	% 7
5-Elektrik-Elektronik	% 2
6-Ağaç-Mobilya-Orman Ürünleri	% 1

paya sahiptir.

Bu sektörlerin içinde (o da tekstil-konfeksiyon sektöründe) Nergis Holding AŞ'nin payı toplam ihracatın yüzde 10'undan büyüktür. Nergis Holding AŞ'nin 400 milyon 198 bin 393 dolar tutan ihracatı toplamın yaklaşık yüzde 24'üdür.

İHRACATÇI FİRMALARIN SAYISI

Sektörlerde ihracat yapan firmaların sayıları şu şekildedir,

Tekstil-konfeksiyonda 164 firmanın 95'i, Otomotiv ana ve yan sanayiinde 65 firmanın 38'i, makine-metelde 64 firmanın 28'i, gıda-tarım-hayvancılıkta 42 firmanın 17'si, Elektrik-elektronikte 11 firmanın 1'i, Ağaç-Mobilya-Orman Ürünlerinde 13 firmanın 8'i, Çimento-Toprak-Madencilikte 7 firmanın 4'ü, Dericilikte 7 firmanın 3'ü, Basın-yayın matbaacılık ve kağıtta 12 firmanın 1'i, Kimyada 12 firmanın 5'i, ve plastik-kauçukta 17 firmanın 7'si ihracat yapmaktadır.

KOBİ'LERİN İHRACAT DURUMU

Ücretli çalışanları 50 kişiden az olup da ihracat yapan küçük orta boy işletme sayılabilecek firmaların sayısı 46 tanedir. Bu da 500 firmanın yüzde 10'una yaklaşmaktadır. Bu 46 firmanın sektörel dağılımı ise şu şekildedir;

<u>Sektör</u>	<u>Sayı</u>
1-Ağaç-Mobilya-Orman Ürünleri	1
2-Çimento-Toprak-Madencilik	1
3-Deri	1
4-Gıda-Tarım-Hayvancılık	3
5-Kimya	2
6-Makine-Metal	6
7-Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	5
8-Plastik-Kauçuk	2
9-Tekstil-Konfeksiyon	20
10-Muhtelif	5

SEKTÖRLERİN SERMAYE VE EMEK YOĞUNLUĞU

Öz sermaye ile çalışanların sayısının oranı sektörlerdeki sermaye (ya da emek) yoğunlukları hakkında fikir verebilir.

Bursa'daki sektörler içinde çalıştırdığı kişi başına en çok sermaye gerektiren sektör elektrik- elektronikdir. Bu sektörde çalışan kişi başına yaklaşık 8.5 milyar liralık bir sermaye gerekmektedir. Kimya sektöründe çalışan kişi başına 8 milyar TL'lik bir sermayeye ihtiyaç vardır. Buna karşılık, basın-yayın-matbaacılık, plastik-kauçuk, eğitim, deri ve inşaat sektörlerinde çalışan kişi başına gerekli sermaye sadece 1 ile 1.5 milyar TL arasındadır.

Özsermaye/çalışanların sayısı oranları büyüklük sırasına göre şu şekilde bulunmuştur:

	Milyar TL
Elektrik-Elektronik	8.4
Kimya	8.0
Makine-metal	6.6
Otomotiv ana ve yan sanayii	6.0
Çimento-toprak-madencilik	6.0
Ağaç-mobilya-orman ürünleri	5.0
Tekstil-konfeksiyon	3.8
Gıda-tarım-hayvancılık	3.7
Deri	1.8
İnşaat	1.5
Eğitim	1.4
Plastik-kauçuk	1.3
Basın-yayın-matbaacılık	1.0

CİRO VE KARLILIK

Sektörleri cirolarına göre sıralarsak ilk sırayı tekstil almaktadır. İkinci ve üçüncü sırada otomotiv ana ve yan sanayii ile makine metal sanayi bulunmaktadır.

Vergi öncesi dönem karı ile cironun oranlanması sektörlerin karlılık oranları hakkında bir fikir verebilir. Bu oranlamayı yaptığımızda vergi öncesi dönem karı ile ciro oranları sektörlerde sırasıyla şu şekilde bulunmuştur.

Eğitim	0.28
Çimento-toprak-madencilik	0.19
Otomotiv ana ve yan sanayii	0.13
Elektrik-Elektronik	0.12
Makine-metal	0.10

İnşaat	0.10
Gıda-tarım-hayvancılık	0.07
Plastik-kauçuk	0.06
Kimya	0.05
Tekstil-konfeksiyon	0.04
Ağaç-mobilya-orman ürünleri	0.04
Deri	0.01
Basın-yayın-matbaacılık (-) eksi	0.01

Oranlar sektörlerin karlılıklarının çok düşük olduğunu belirlemektedir. Karlılık oranları yüzde 10'un üzerinde olan sadece 6 sektör bulunmaktadır. Diğerlerinin karlılıkları yüzde 1 ile yüzde 7 arasındadır. Basın yayın matbaacılık sektöründe ise yüzde 1 zarar mevcuttur. Karlılık seviyelerinin düşük olması, sektörlerdeki firmaların kronik enflasyonun hakim olduğu bir ortamda karşılaştıkları ekonomik zorlukların bir göstergesi olarak da yorumlanabilir. Nitekim 500 firmanın 61 tanesi 1997 yılında zarar beyan etmiştir.

Tablonun ilk sırasında sermaye yoğunluğu en fazla (emek yoğunluğu az) olan sektörler bulunmaktadır. Aşağıya doğru inildikçe sermaye yoğunluğu azalmaktadır. (emek yoğunluğu artmaktadır.)